

Ett samtal med arkitekt Per Öberg

Med över 30 år i branschen har Per Öberg etablerat sig som en av landets mest respekterade och eftertraktade namn inom arkitektur och inredning.

Efter studier i Lund samt arbete hos Tengboms Arkitektkontor driver Öberg sedan 1983 arkitektkontor under eget namn. Sedan starten har Per även arbetat mycket på internationella uppdrag. Per står bakom renoveringar av bland andra Hotel Adlon i Berlin, Hotel Diplomat, Grand Hotels spaanläggning samt Hooks herrgård.

För Alexander White berättar Per om sitt liv, sin syn på stil och arkitektur samt om arbetet med Villagatan 4. Projektet som inte liknade något annat och som innebar ett nära samt givande samarbete med den skarpsynta och viljestarka kunden som bott många år i New York och var präglad av internationella influenser.

Hej Per, berätta gärna hur du kom in på arkitektspåret från första början?

– Min pappa var tandläkare, men i hans släkt fanns det en byggmästare och när folk frågade mig som barn var alltid svaret att jag skulle bli just ”byggmästare”. Jag kanske hade det i mig redan då. Jag pluggade sedan tekniskt gymnasium eftersom jag i allra högsta grad uppskattar den tekniska biten av arkitektur och inte bara den estetiska. Jag tycker det är viktigt att kunna tekniken för att ha respekt och vördnad för det konstnärliga när den biten sedan skall utvecklas.

Senare kom jag i kontakt med en kvinna vid namn Lena Cederström, dotter till Marika Stiernstedt. Hon var en stor konstsamlare och hade ett fantastiskt hem med en blandning av funkis-möbler från Futurumgruppen, antikviteter, reseminnen blandat med en otrolig konstskatt. Dessutom målade hon både golv, tak och väggar i samma färg, det gjorde ett stort intryck på mig. Så småningom köpte mina föräldrar ett hus av henne som vi hade hyrt tidigare och som granne fick vi konsthistorieprofessorn Arne Borelius som också gav mig många intryck. Jag kommer bland annat ihåg att han avskydde vitt, till och med hans flaggstång var målad i mörkt grå, vilket många tyckte var konstigt. Men det gav mig nog ett mer internationellt perspektiv på inredning och möbler.

– Jag har alltid tyckt om att jobba utifrån och in på ett hus men också vice versa. Man finner en plats där man vill sitta och äta eller en plats att titta ut och sen bygger man huset runt det. Att man sätter huset i ett sammanhang, det har jag alltid tyckt är viktigt. På Villagatan märks den tanken i och med att de sociala ytorna är kopplade till den vida utsikten över parken.

Finns det några specifika inspirationskällor när det kommer till arkitekturen som du bär med dig än idag?

– Gunnar Asplund har alltid varit en stor förebild för mig personligen men någon annan som kanske inte är ett lika stort namn var ju Stockholmsbaserade Björn Hedvall. Han var otroligt duktig på hantverket och skapade bra hus. På inredningssidan kan jag nämna Jean-Michel Frank och Jacques Adnet som jobbat mycket med smide i sina dagar. Men även modernare inredare som Billy Baldwin, en amerikansk inredare på 70-talet som bland annat hjälpte familjen Kennedy. På Rivieran finns ett vardagsrum i isblått som han skapat, detta är mycket välkänt. Jag tycker väldigt mycket om den amerikanska 60 och 70-talsarkitekturen som ses bland annat i Palm Springs. Futurumgruppen samt Axel-Einar Hjorth har även inspirerat mig en hel del. I arbetet med Villagatan sneglade vi lite på en våning längre ner i huset som Ivar Tengbom ritat på 40-talet.

Berätta gärna om hur idén till projektet på Villagatan 4 föddes?

– Kunden köpte den här råvinden, som det var på den tiden, och kontaktade i samma veva ett vindsbyggföretag som hade en egen arkitekt. Men hon kände väl att de inte riktigt förstod varandras visioner och jag hade turen att redan känna kunden eftersom vi tidigare hade gjort en del projekt tillsammans. Jag var väl medveten om hennes stora konstintresset och känsla för möbler samt viljan att skapa en personlig men eklektisk helhetsmiljö. Fördelen med den här våningen var att huset hade Mansardtak vilket gjorde att det inte blev så låga kanter som det ofta blir i andra vindsvåningar. Det underlättade självklart arbetet när tavlorna väl skulle hängas.

När jag tittar exteriört på fastigheten ser det väldigt naturligt ut med alla takkupor, jag upplever det yttre som original, hur arbetade ni med den biten?

– Det var vi ganska måna om och på den tiden var det mycket lättare att samarbeta med stadsbyggnadskontoret där vi hade en löpande dialog när det gällde kupornas utformning. Men för att få igenom våra önskemål var vi tvungna att göra en hel del fotorenderingar som vi lade ner mycket tid på. Utöver det målade vi plåten på taket i en zink-färgad ton i samråd med antikvarien Per Nelson, allt för att återskapa känslan av hur taken såg ut förr i tiden. Vi rekonstruerade till och med obeliskerna som fanns med på ursprungsritningar men inte fanns där när vi startade.

Sen tyckte inte kunden om takbjälkar, så de tog vi helt enkelt bort. Det medförde ju en del strukturella förändringar, men det löste sig bra till slut.

Vad ersatte ni takbjälkarna med?

– De ersattes med limträbalkar och stålbalkar så att stabiliteten skulle förbli oförändrad. Kunden och jag delade uppfattningen om att bjälkarna blev ett lite oroligt moment som kunde störa upplevelsen av konsten. Det blev ett större lugn med lite färre ingredienser så att säga.

Det är en otroligt harmonisk lägenhet att kliva in i tycker jag.

– Den känslan har vi verkligen värnat om. Utöver konsten har vi jobbat otroligt mycket med ljuset. Att ljus ska komma från olika håll till samma rum samtidigt som ljuset via ett flertal takfönster uppifrån skulle fungera som en naturlig ”wall-washer”, allt för att låta konsten komma fram. När det gäller belysningen har vi värnat om att den skall vara så diskret som möjligt och inte ta plats i sig, utan bara vara.

Det finns ett fantastiskt takfönster i entrén, vad var tanken bakom det?

– Tanken var att gäster skulle kunna komma ur hissen eller upp för trapporna och direkt komma in i det här samlande rummet som skulle vara en slags agora med inspiration från en romersk villa, för att senare gruppera rummen runt det och entrén skulle då fungera som ett centrum för våningen. Det ger också en utomhuskänsla i och med glastaket, stengolvet och glasdörrarna ut till terrassen som är gjorda i smide.

Du berättade att kunden var väldigt engagerad i processen, hur fungerade samarbetet er emellan?

– I och med att kunden var så pass intresserad och en visuell person så försökte hon alltid bilda sig en uppfattning om hur idéerna skulle kunna komma att se ut i verkligheten. Kunden hade, som tyvärr inte alla kunder har, ett väl utvecklat spatialt seende. Det innebar att hon enkelt kunde föreställa sig en tredimensionell bild av en planritning, något vi arkitekter har ganska lätt för och i det här uppdraget var det enkelt att förmedla idéer. Planlösningen i våningen gör ju att det känns som en villa på taket, med hallen i mitten och alla fönsterdörrarna som går ner till golvet både mot gården samt mot gatan.

Det måste ha varit tacksamt att jobba med någon som besatt det seendet?

– Absolut! Dels med de resurserna givetvis men också med det där ögat för detaljer och helheten som innefattar konst, arkitektur och inredning. Mycket av vår styrka ligger nog i att även kunna hjälpa till med inredningen och ljussättning efter att själva bygget är klart och där förstod vi varandra på en gång.

Att arbeta och inreda med smide ligger väldigt mycket i tiden just nu, vilket man främst ser i nyproduktioner som görs idag. Det känns som ni låg ganska mycket före er tid där?

– Det är ju egentligen inget nytt under solen utan var ganska vanligt på 20-talet även i Sverige. Jag försökte inte kopiera 20-talsarkitektur på något sätt men däremot sneglade jag ju en hel del på de influenserna. Jag tror att det ursprungligen kom till Sverige via medelhavsarkitekturen i Frankrike och Italien. Kunden var ju en berest person som var väldigt öppen för influenser utifrån. Vi var nog lite pionjärer, precis som du säger, och tanken bakom det hela var att få in så mycket ljus som möjligt. Trots att det inte var helt problemfritt med leverantörer osv.

Man fascineras av att våningen känns så tidlös men ändå originell trots att den byggdes 1998. Det är ovanligt att man får den känslan i en våning som nästan är 20 år gammal.

– Det är roligt att du säger. Vi har haft några andra projekt som till och med blivit publicerade 15-20 år efter att de blivit ritade och det är lite det vi strävar efter, att ett projekt ska hålla över tid. Både vad det gäller kvalitet av såväl material som design. Det är det jag kan känna är lite synd idag, att allt ska vara så trendriktigt. Måleri och textiler kan ju lätt bytas ut men byggnaden tror jag kräver en större eftertanke som står sig över tiden, annars blir det ju ett stort slöseri, kan jag tycka.

Finns det något som låg kunden och dig lite extra varmt om hjärtat och som man bör tänka på i förmedlingen av Villagatan 4?

– Själva layouten på våningen och siktlinjerna som uppstår när man tittar ut över de här snedställda öppningarna som är vinklade, och geometrin i taken som skapar rummen. Sen är ju badrummen ganska ordinära i sin standard men det var medvetet från kundens sida, hon ville inte att det skulle vara för vräkigt. Jag gillar också färgvalen i våningen. Jag kan tycka att vitt åldras väldigt illa samtidigt som jag gillar när folk vågar välja lite mörkare färger i vissa rum som kontrasterar med ljusare val i andra. Personligen tycker jag resultatet blev väldigt bra.